Корнійчук А.В.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Кожне суспільство має свою мову. Рівень розвитку наукової мови свідчить про інтелектуальність суспільства. З кожним днем все більше і більше зростає інтерес до зв'язків, що існують у лексиці. Ця тема викликала інтерес у нас, тому ми її спробуємо дослідити.

Становлення української мови відбувалося не рівномірно. За умови бездержавності в Україні став менш можливим розвиток гуманітарної, природничої та науково-технічної терміносистем [3, с. 17–25].

Термін не має одного визначення. Б. М. Головін пояснює термін як «слово чи словосполучення, що має професійне поняття й використовується у процесі пізнання певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії» [2].

Якщо розглядати розвиток української термінології, то можна виокремити шість періодів, що показують розвиток лексичної системи мови та історію культури українського народу:

1. Період характеризується стихійним нагромадженням термінологічної лексики (IX – перша половина XIX століття). Коріння української термінології простягається з часів Київської Русі. Велику частку в поширенні наукових знань в Україні поклали Острозький культурно-освітній центр, братські школи (XVI–XVII ст.), Київський культурно-освітній центр. Гальмування розвитку української наукової мови до середини XIX ст.. відбулося за недержавного статусу української мови, її заборони та державної роз’єднаності української мовної території.

2. Цей період тривав з другої половини XIX – початок XX ст. Перший науковий центр, що здійснював термінологічну працю вчених кінця XIX – початку XX ст. Наддніпрянської України, був Науковим товариством імені Тараса Шевченка (1873 рік). Термінологи розбігалися в поглядах щодо розвитку термінології, тому було дві групи науковців: а) прихильники термінотворення в дусі народної мови, на її основі та за її законами; б) симпатики запровадження в українську мову інтернаціональної термінології.

3. Цей період був пов’язаний зі створенням товариств у Східній Україні. Коли у 1917 році було скасовано заборону на українську мову, почалося активне опрацювання та створення нової термінології.

4. Четвертий період характеризується періодом діяльності Інституту української наукової мови. 1921–1931 роки називають «золотим десятиріччям», що залишилося безпрецедентним у світовій практиці. Протягом того періоду сформувалися основні засади творення термінології. Основні з них звучали так: термінологія має бути народна, термін повинен бути зрозумілим, має бути придатним для створення похідних термінів, а також повинен добре звучати та бути економним [5, с. 115–160].

5. Цей період вважається періодом функціонування української термінології (1932–1990 рр.). У 30-их роках XX століття було розпочато переслідування українських мовознавців. Тоді українську мову не заборонили, а говорили про її розквіт, поширення та повноцінне функціонування. При цьому розвиток мови «направляли» в потрібний політичний напрям. Зацікавлення щодо термінології різноманітних галузей знань відновилося в 50-их роках XX століття. Тоді було створено Словникову комісію АН УРСР, яка видала 16 російсько-українських словників із основних галузей знань [1, с. 88–100].

6. Період триває протягом 90-их років XX століття – початок XXI століття і характеризується як Сучасний період розвитку української термінології. На цьому етапі можна простежити новий попит до термінознавства. Розробляються рекомендації щодо використання і творення термінів.

На сучасному етапі можна спостерігати термінологічний підйом: у 1990 році було видано 5 термінологічних словників, а з 1992 року їх уже декілька десятків. Семінари та конференції допомагають виробити та узгодити принципи й правила термінотворення. Також для стандартизації термінології, яка відповідала б усім вимогам до термінів, було створено Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології на базі Львівського політехнічного інституту у 1992 році [4, с. 15–20].

Отже, проаналізувавши все написане, можна побачити, що розвиток української термінології пройшов важкий та тернистий шлях упродовж свого становлення. Також процес створення термінів є доволі складним та клопітким. Українські організації, семінари та конференції розвиваються та сприяють розвитку та поширенню української термінології. Тому потрібно зрозуміти, що процес створення понять науки та техніки є цілеспрямованим процесом.

Список використаних джерел:

1. Вовк А. О. Наукова мова і політика української термінології – 1979. – Ч. VII. – 88–100 с.

2. Головин Б. Н. Термін і слово: Издательство Горьковского ун-та, 1982. – 132 с.

3. Козловський В. О. Термінологічні уваги. Бібліотечний журнал. – 1926. – Ч. 6–8. – 17–25 с.

4. Масенко Л. К. Українська мова у ХХ столітті – К., 2005. – 250 с.

5. Шевельов Ю. О. Українська мова в першій половині двадцятого століття. Стан і статус. – Нью-Йорк, 1987. – 295 с.